УКРАЇНА
Сценарії на холодний сезон 2026–2027 років

ACAPS ANALYSIS HUB UKRAINE

Тематичний звіт
23 вересня 2026

ОГЛЯД

Цей звіт ACAPS містить аналіз можливого розвитку гуманітарної ситуації в Україні протягом холодного сезону з жовтня 2026 року до березня 2027 року. Основну увагу приділено гуманітарним потребам, пов'язаним із підготовкою до зимового періоду, а також відповідним аспектам організації гуманітарного реагування. У звіті представлено чотири можливі сценарії, які враховують взаємозв'язок двох основних чинників, що визначатимуть гуманітарну ситуацію в холодний сезон: масштаб перебоїв у роботі енергетичної інфраструктури (передусім перебоїв з електропостачанням) та суворість погодних умов. Ці два чинники належать до найважливіших факторів, що визначають гуманітарні наслідки в холодний сезон. Водночас щодо їхньої можливої інтенсивності та впливу існує значна невизначеність. Саме тому вони є основними чинниками, на яких зосереджено цей аналіз.

Мета звіту — допомогти гуманітарним організаціям і донорам відстежувати розвиток ситуації та вдосконалювати стратегії й заходи з підготовки до зимового періоду. Йдеться, зокрема, про завчасне розміщення необхідних ресурсів, їх розподіл, визначення моменту для початку реагування, встановлення географічних пріоритетів та планування дій на випадок різних можливих сценаріїв. Цей звіт доповнює наявні заходи з планування зимового гуманітарного реагування, зокрема План реагування на зимовий період в Україні на 2026–2027 роки. Він містить показники та порогові значення, за якими гуманітарні організації можуть відстежувати зміни ситуації та визначати, наскільки її розвиток відповідає одному з можливих сценаріїв. Хоча умови, що визначають ситуацію в країні (зокрема вплив атак, залежність від енергетичної системи та кліматичні умови), і наявні фактори вразливості (зокрема забезпеченість належним житлом, статус переміщення та доступ до гуманітарної допомоги) відрізняються в різних регіонах, ці сценарії описують можливий розвиток ситуації на національному рівні, а географічні відмінності детальніше розглянуто в кожному зі сценаріїв.

Цей короткостроковий аналіз також доповнює звіт Сценарії розвитку ситуації в Україні у 2026 році, опублікований у березні. У ньому розглядається розвиток воєнних подій на національному та субнаціональному рівнях до грудня 2026 року. Ці сценарії залишаються актуальними для довгострокового планування, зокрема для розуміння загального перебігу війни та пов'язаних із нею гуманітарних наслідків в Україні. Водночас цей звіт має вужчий фокус: у ньому розглядається сезонна динаміка, яка визначатиме специфічні гуманітарні потреби та особливості організації реагування в холодний сезон із жовтня 2026 року до березня 2027 року. Два набори сценаріїв частково охоплюють один і той самий період — жовтень – грудень 2026 року. Водночас сценарії холодного сезону не слід розглядати як продовження загальнонаціональних сценаріїв. Вони застосовні в межах кожного з них, оскільки ширший розвиток подій за відповідним сценарієм та загальний перебіг війни можуть впливати на розвиток ситуації протягом холодного сезону.

ПРО ЗВІТ

Мета

У цьому звіті детально розглянуто чотири можливі сценарії розвитку ситуації в Україні протягом холодного сезону з жовтня 2026 року до березня 2027 року. Кожен сценарій передбачає окремий ланцюг наслідків та відповідні гуманітарні наслідки. Сценарії зосереджені на тому, як поєднання порушень в роботі енергетичних систем та сезонні погодні умови може спричинити ланцюгові наслідки для систем опалення та водопостачання, а відтак і інші пов'язані з цим гуманітарні наслідки по всій країні. Мета цього звіту — сприяти підготовці до гуманітарного реагування та моніторингу ситуації протягом холодного сезону 2026–2027 років, приділяючи особливу увагу заходам із підготовки до зимового періоду та готовності до реагування, пов'язаним з опаленням, належними умовами проживання та доступом до інших життєво необхідних потреб.

Методологія

У березні 2026 року ACAPS опублікував щорічний звіт «Сценарії розвитку ситуації в Україні у 2026 році», підготовлений із використанням підходу «ланцюга правдоподібності», описаного в нашій методологічній записці. У звіті розглянуто можливий розвиток подій на національному рівні та його наслідки на субнаціональному рівні до грудня 2026 року. Сценарії холодного сезону, представлені в цьому звіті, доповнюють попередні сценарії, оскільки перебої в роботі енергетичних служб та умови холодного сезону створюють специфічні короткострокові ризики, однак у щорічних сценаріях вони не розглядаються як основні змінні. Оскільки холодний сезон розглядається як фактор, що посилює наслідки в усіх трьох сценаріях, описаних у загальнонаціональному звіті, і теоретично може настати за будь-якого з цих трьох щорічних сценаріїв, для розроблення сценаріїв у цьому звіті застосовано іншу методологію.[1]

Ці сценарії розроблялися впродовж червня – серпня із залученням представників національних та міжнародних гуманітарних організацій, установ ООН, гуманітарних кластерів, робочих груп та інших координаційних механізмів, організацій громадянського суспільства, а також експертів з академічного середовища й аналітичних центрів. Учасники долучилися до роботи під час однієї очної дискусії у форматі круглого столу, одного очного семінару та інтерв'ю з ключовими інформантами (KII). У процесі спільної роботи було реалізовано такі заходи.

- Очний круглий стіл у Києві об'єднав 16 експертів із питань контексту, технічних аспектів та організації гуманітарного реагування. Його метою було вдосконалити методологію розроблення сценаріїв у межах Ukraine Context Analysis Dialogues.[2] Під час цієї консультації було визначено потенційні чинники, які можуть впливати на гуманітарну ситуацію в холодний сезон, окрім пошкодження енергетичної інфраструктури. Учасники визначили низку таких чинників. Водночас аналіз ACAPS щодо вторинних даних і доступних наборів даних показав, що основними факторами, які визначатимуть сценарії холодного сезону, є перебої в роботі енергетичних служб і суворість умов холодного сезону.
- Було проведено чотири цільові інтерв'ю з ключовими інформантами за участю представників гуманітарних кластерів та міжнародних неурядових організацій, які працюють у сфері підготовки до зимового періоду, безпеки та енергетики. Це допомогло ACAPS краще зрозуміти ситуацію з доступними даними про енергетику, перевірити та вдосконалити методологію, а також розробити індикатор перебоїв у роботі енергетичних служб. Детальнішу інформацію про цей індикатор, індикатор суворості холодного сезону та відповідні обмеження наведено в наступних розділах. На основі результатів круглого столу та інтерв'ю з ключовими інформантами, а також власного аналізу вторинних джерел даних ACAPS розробив методологію, чотири попередні сценарії та їхні описи, які згодом були представлені на семінарі.
- Під час очного семінару з розроблення сценаріїв у Києві 13 учасників із технічним, безпековим та практичним гуманітарним досвідом, зокрема у сфері підготовки до зимового періоду, доопрацювали сценарії та їхні описи, а також визначили їхні гуманітарні й операційні наслідки.

ACAPS розробив чотири сценарії за допомогою підходу з двома осями (також відомого як метод матриці 2×2 або аналіз ключових факторів), який проілюстровано на сторінці 5. Загалом ця методологія дає змогу розробляти релевантні сценарії шляхом розміщення на двох осях двох факторів, які мають значний потенційний вплив на майбутній розвиток досліджуваної ситуації та водночас характеризуються високим рівнем невизначеності. Перетин цих осей формує чотири окремі сценарії. У цьому

1 Додатковий фактор може погіршувати гуманітарну ситуацію, хоча безпосередньо не враховується в жодному зі сценаріїв. Водночас він може виникнути в поєднанні з будь-яким із них. Холодний сезон сам по собі є передбачуваним фактором, оскільки щороку настає в Україні. Водночас невизначеність щодо суворості погодних умов, масштабів перебоїв у роботі енергетичних служб та їхнього впливу може посилювати гуманітарні наслідки за будь-якого зі сценаріїв розвитку конфлікту, описаних у загальнонаціональних сценаріях ACAPS.

2 Ukraine Context Analysis Dialogues — це неформальні, але структуровані зустрічі, покликані створити простір для обміну інформацією між національними та міжнародними аналітиками, дослідниками, науковцями й експертами з питань контексту. Вони дають змогу обговорювати нові тенденції та ділитися інформацією про ситуацію на місцях у доступному форматі, що не передбачає надмірної формальності чи тиску.

випадку очікується, що протягом майбутнього холодного сезону певний базовий рівень перебоїв буде неминучим. Водночас значна невизначеність щодо масштабів порушень у роботі енергетичних служб і суворості умов холодного сезону стала основою для двох осей, за якими сформовано чотири сценарії, детально описані в цьому звіті.

Кожному сценарію присвоєно оцінки ймовірності та впливу на основі аналізу ACAPS, а самі сценарії впорядковано за оцінкою впливу.

- Кожну вісь матриці 2×2 окремо оцінюють за шкалою від 1 до 5. Перша вісь відображає високий або низький рівень перебоїв в енергетичній системі, а друга — суворі або м'які умови холодного сезону. Оцінка 1 означає низьку ймовірність або незначний вплив, тоді як оцінка 5 відповідає надзвичайно високій ймовірності або значному впливу. Ці оцінки відображають очікувану ймовірність кожного рівня відповідного фактора та його гуманітарну значущість.
- Кожен сценарій поєднує певні рівні двох факторів. Тому оцінки ймовірності та впливу для кожного сценарію визначають шляхом усереднення оцінок за двома осями, з яких він складається. Наприклад, сценарій 1 (високий рівень перебоїв в енергетичній системі / суворий холодний сезон) поєднує оцінки ймовірності 4 і 2. Середня оцінка ймовірності становить 3. Оцінки впливу становлять 5 і 4, тому середня оцінка впливу дорівнює 4,5.
- Оскільки остаточні оцінки сценаріїв мають бути представлені цілими числами, а самі сценарії потрібно розрізняти за відносним гуманітарним впливом, отримані середні значення округлюють до цілих чисел. При цьому важливо зберегти співвідношення між сценаріями за рівнем їхнього гуманітарного впливу. Під час такого впорядкування пріоритет надається показнику впливу, оскільки сценарії мають слугувати основою для планування гуманітарного реагування та визначення пріоритетів.

Обмеження

Сценарії не є вичерпними прогнозами чи передбаченнями майбутнього. Вони являють собою рамки для розгляду можливих варіантів розвитку ситуації та їхнього впливу на гуманітарні потреби й організацію гуманітарного реагування. Оскільки чотири сценарії відображають комбінації, сформовані на основі двох обраних осей, сценарії, які не увійшли до аналізу, передусім охоплюють варіанти розвитку ситуації, зумовлені іншими ключовими невизначеними факторами, а не додаткові комбінації цих двох змінних. Тому ми не розглядали всі можливі сценарії розвитку ситуації в Україні протягом холодного сезону, а зосередилися на найбільш правдоподібних сценаріях, які мають найбільшу практичну цінність для прийняття рішень у гуманітарній сфері.

Аналіз також має обмеження, пов'язані з прогалинами в даних та інформації. Обмеження довгострокового сезонного прогнозування ускладнюють точне визначення умов майбутнього холодного сезону, а також часу їх настання, масштабів, поширення та тривалості. Тому до сценаріїв включено як м'який, так і суворий варіант холодного сезону. Індикатор суворості холодного сезону в матриці сценаріїв є спрощеним показником, визначеним на основі встановлених температурних порогів, детально описаних нижче. Індикатор суворості перебоїв в енергетичній системі є непрямим показником, у якому основна увага приділяється електропостачанню.

Існують також прогалини в інформації, доступній у відкритих джерелах. Чутливість інформації про енергетичний сектор України обмежує доступність актуальних і консолідованих відкритих даних, необхідних для аналізу ситуації в енергетичній сфері. Обмеженість доступної у відкритих джерелах інформації також ускладнює оцінювання взаємозв'язку між пошкодженням енергетичної інфраструктури, обсягами генерувальних потужностей та перебоями в наданні енергетичних послуг. Це може впливати як на точність, так і на своєчасність визначення зведеної оцінки перебоїв в енергетичній системі. Через недостатній обсяг даних про ситуацію в енергетичній сфері та потреби в підготовці до зимового періоду на територіях, окупованих Росією,

ці сценарії переважно відображають умови на територіях, що перебувають під контролем уряду України, і можуть систематично не враховувати належною мірою ситуацію на тимчасово окупованих територіях України (DiXi Group 14.04.2025).

Подяка

ACAPS висловлює подяку всім учасникам та організаціям, які долучилися до розроблення цих сценаріїв, зокрема тим, хто взяв участь у семінарах з розроблення сценаріїв, круглому столі та інтерв'ю з ключовими інформантами.

ЗМІСТ

Вступ та ключові чинники 4
- Суворість перебоїв в енергетичній системі 5
  - Пошкодження енергетичної інфраструктури 7
  - Навантаження на енергетичну систему 9
  - Порушення безперервності електропостачання 10
  - Оцінювання суворості перебоїв в енергетичній системі 12
- Холодний період в Україні 12

Сценарії та гуманітарні наслідки 16
- Високий рівень перебоїв в енергетичній системі + суворий холодний сезон 17
- Високий рівень перебоїв в енергетичній системі + м'який холодний сезон 19
- Низький рівень перебоїв в енергетичній системі + суворий холодний сезон 20
- Низький рівень перебоїв в енергетичній системі + м'який холодний сезон 22

ВСТУП ТА КЛЮЧОВІ ЧИННИКИ

Сценарії холодного сезону є сезонним доповненням до щорічних сценаріїв ACAPS, представлених у звіті за березень 2026 року, який охоплює період до 31 грудня. У ньому розглянуто три можливі варіанти розвитку ситуації: продовження війни без врегулювання, зниження інтенсивності бойових дій та ескалація війни. Хоча ці сценарії залишаються актуальними для довгострокового бачення розвитку війни в Україні, у цьому звіті увагу зосереджено на вужчому аспекті: як суворість перебоїв у роботі енергетичних служб і сезонні погодні умови визначатимуть специфічні гуманітарні потреби та заходи з підготовки до зимового періоду протягом майбутнього холодного сезону (з жовтня 2026 року до березня 2027 року). Ці чинники, а також наслідки їхньої взаємодії між собою та з наявними факторами вразливості в Україні, значною мірою визначатимуть доступ людей до опалення, води, медичної допомоги та інших послуг, критично важливих для виживання в холодну пору року, за будь-якого з макрорівневих сценаріїв, опублікованих у березні. Наприклад, гуманітарні наслідки за однакових температурних умов можуть суттєво відрізнятися залежно від масштабів перебоїв в енергетичній системі. Водночас наслідки певного рівня порушень в енергопостачанні в поєднанні з наявною вразливістю посилюватимуться зі зниженням температури. Загальний розвиток війни на макрорівні може істотно вплинути на ймовірність реалізації цих сценаріїв та їхні гуманітарні наслідки. Наприклад, якщо взимку набуде чинності режим припинення вогню, який суттєво зменшить перебої в енергопостачанні, спричинені атаками, це може відповідно змінити характер розвитку ситуації.

Деякі чинники, зокрема масштаби подальшої міжнародної допомоги та дипломатичних зусиль, детально розглянуто у сценаріях за березень 2026 року й залишено незмінними для всіх сценаріїв холодного сезону. Натомість цей звіт зосереджується на безпосередніх сезонних ризиках та їхньому значенні для гуманітарного реагування й операційної діяльності. Інші обставини, зокрема вплив конфлікту на Близькому Сході на Україну та посилення російських атак на українські логістичні й паливні об'єкти, є спільним фактором ризику для всіх сценаріїв. Базові фактори вразливості,

зокрема економічні умови, також є спільними для всіх сценаріїв, однак у кожному з них можуть змінюватися та проявлятися по-різному.

Оскільки у звіті два змінні фактори розглядаються у взаємозв'язку, ACAPS визначив чіткі порогові значення для кожного з них, щоб встановити, за яких умов може реалізуватися той чи інший сценарій. Ці порогові значення дають змогу визначити момент, коли гуманітарним організаціям варто почати планування з урахуванням інших сценаріїв, адже протягом холодного сезону ситуація може змінюватися та переходити від одного сценарію до іншого.

Малюнок 1. Матриця двох чинників для розробки сценаріїв

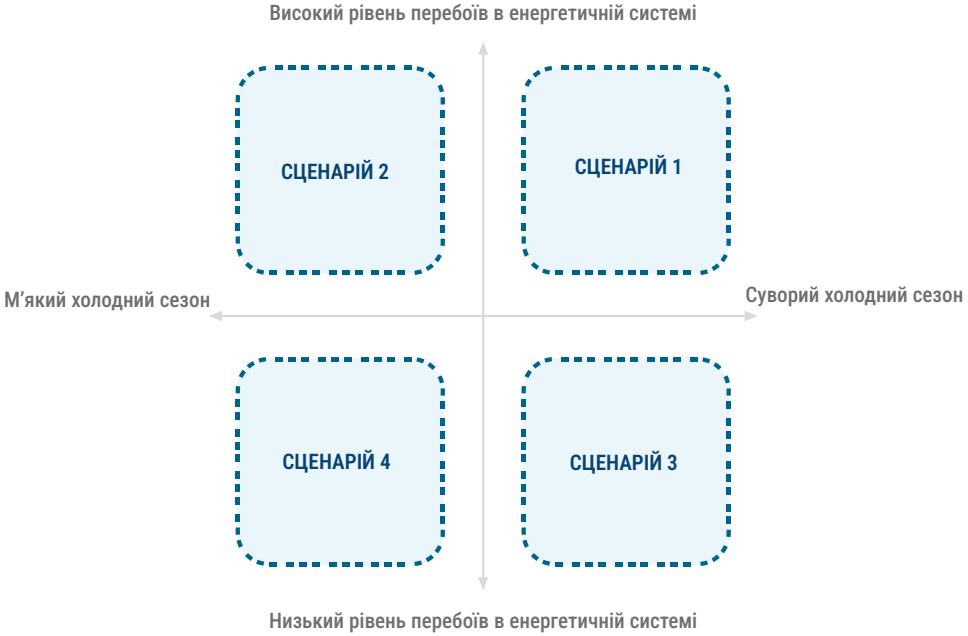

Суворість перебоїв в енергетичній системі

У сценаріях розвитку ситуації в Україні протягом холодного сезону 2025–2026 років спочатку використовували лише один показник для приблизної оцінки перебоїв у роботі енергетичних служб: зміну кількості російських атак, унаслідок яких було пошкоджено енергетичну інфраструктуру. Подальші консультації, зокрема круглий стіл із представниками партнерських організацій, проведений у червні 2026 року в межах Ukraine Context Analysis Dialogues, засвідчили важливе обмеження такого підходу: самі лише пошкодження енергетичної інфраструктури не визначають, чи матимуть люди фактичний доступ до опалення, електроенергії та інших життєво необхідних послуг протягом холодного сезону. На ситуацію також впливають інші чинники, зокрема поточне навантаження на енергетичну систему, її стійкість, а також кількість людей, які фактично втрачають доступ до відповідних послуг. Водночас через практичні обмеження та нестачу даних деякі з цих складових неможливо належним чином відобразити в одному індикаторі. На основі доступних даних ACAPS розробив індикатор суворості перебоїв в енергетичній системі. Це непрямий показник, який охоплює різні складові причинно-наслідкового ланцюга від порушень в енергетичній системі до гуманітарних наслідків у холодний сезон, а саме пошкодження енергетичної інфраструктури, навантаження на систему та втрату доступу до енергетичних послуг.

Індикатор суворості перебоїв в енергетичній системі є комплексним показником, що поєднує три складові, кожна з яких оцінюється за шкалою від 0 до 2. З огляду на описані вище обмеження щодо доступних даних цей індикатор передусім відображає ситуацію з електропостачанням і використовується як непрямий показник загального рівня перебоїв в енергетичній системі. Три складові відображають різні ланки причинно-наслідкового ланцюга, що веде до гуманітарних наслідків, і для спрощення мають однакову вагу. Наразі немає наукових чи емпіричних даних, які б свідчили, що в умовах холодного сезону одна з них більше за інші впливає на гуманітарні наслідки. Однакову вагу складових також не тестували й не валідували окремо під час консультацій або інтерв'ю з ключовими інформантами.

Таблиця 1. Шкала оцінювання індикатора суворості перебоїв в енергетичній системі

ВИМІР	ІНДИКАТОР	НАБІР ДАНИХ	ОЦІНКА 0: НИЗЬКИЙ РІВЕНЬ	ОЦІНКА 1: ПОМІРНИЙ РІВЕНЬ	ОЦІНКА 2: ВИСОКИЙ РІВЕНЬ
Пошкодження енергетичної інфраструктури	Випадки пошкодження енергетичної інфраструктури внаслідок війни	Набір даних ACAPS про пошкодження інфраструктури в Україні	≤ 30% зростання середньомісячного рівня пошкоджень	> 30–100% зростання середньомісячного рівня пошкоджень	> 100% зростання середньомісячного рівня пошкоджень
Навантаження на енергетичну систему	Потужність електропостачання	Енергетична мапа: імпорт та експорт електроенергії	Середньомісячний чистий імпорт ≤ 60 000 МВт·год	Середньомісячний чистий імпорт від 60 001 до 200 000 МВт·год	Середньомісячний чистий імпорт > 200 000 МВт·год
Порушення безперервності електропостачання	Перебої в електропостачанні	Енергетична мапа: споживачі, які втратили доступ до електроенергії	≤ 500 000 споживачів, які в середньому за місяць зазнали відключень	500 001–1 000 000 споживачів, які в середньому за місяць зазнали відключень	> 1 000 000 споживачів, які в середньому за місяць зазнали відключень

Методологія: Порогові значення визначили на основі розрахунку середньомісячних показників для кожного холодного та теплого сезону. Для складової «Пошкодження енергетичної інфраструктури» порогові значення встановили шляхом порівняння процентної зміни середньомісячного показника кожного холодного сезону із середньомісячним показником попереднього теплого сезону. Для складових «Навантаження на енергетичну систему» та «Порушення безперервності електропостачання» порогові значення встановили на основі зафіксованих діапазонів показників.

Оскільки ці порогові значення є фіксованими, ту саму шкалу можна застосовувати протягом майбутнього холодного сезону, щоб відстежувати зміни суворості перебоїв в енергетичній системі. Наприклад, середньомісячний рівень перебоїв за жовтень–листопад 2026 року можна порівняти із середньомісячним показником теплого сезону 2026 року та оцінити за тими самими пороговими значеннями.

Водночас важливо враховувати, що методологія працює точніше за наявності більшого обсягу даних за холодний сезон. Наприклад, якщо середній показник за холодний сезон охоплює лише два місяці, один із них може мати більшу вагу під час розрахунку середнього показника за весь холодний сезон.

Оцінки за трьома складовими об'єднують у сукупний показник від 0 до 6. Оцінка від 4 до 6 означає високий рівень перебоїв в енергетичній системі, тоді як оцінка від 0 до 3 відповідає низькому рівню. Оцінка 0 не означає повної відсутності перебоїв. Вона лише свідчить про те, що їхній рівень залишається низьким порівняно з попередніми холодними сезонами. Енергетична система України постійно перебуває під значним навантаженням незалежно від сценарію. Тому діапазон від 0 до 6 слід розглядати як шкалу, що відображає поступове зростання масштабів порушень, а не як оцінку того, чи виникають вони взагалі.

Щоб відокремити очікувані сезонні зміни від додаткового навантаження на енергетичну систему, ACAPS визначив порогові значення для кожної складової на основі історичних даних. Порогові значення встановлено з урахуванням зафіксованих діапазонів показників і процентних змін, детальніше описаних у наступних розділах. Холодний сезон 2022 року не враховували через неповноту даних. Наведені вище набори даних оновлюються щонайменше раз на тиждень, тому ті самі порогові значення можна регулярно застосовувати для аналізу ситуації протягом холодного сезону. Це дає змогу гуманітарним організаціям відстежувати в режимі реального часу, чи покращується ситуація, чи навпаки погіршується, замість того щоб оцінювати зміни постфактум або лише після завершення холодного сезону.

Важливим обмеженням є те, що цей індикатор значною мірою відображає перебої саме в електропостачанні. ACAPS розглядав можливість використання непрямих показників перебоїв, пов'язаних безпосередньо з опаленням, зокрема обсягів імпорту природного газу, однак не виявив у відкритому доступі набору даних, який був би достатньо надійним,

актуальним і своєчасним, щоб відповідати тим самим критеріям, що й інші складові. Хоча опалення безпосередньо не враховується в сукупній оцінці, системи опалення та електропостачання України тісно взаємопов'язані (див. нижче). Тому ACAPS виходить із припущення, що значна частина перебоїв з опаленням опосередковано відображається у показниках потужності системи та безперервності надання послуг, навіть за відсутності окремого індикатора опалення. ACAPS розглядає втрату опалення як чинник, що посилює наслідки в усіх сценаріях холодного сезону. Це означає, що втрата опалення погіршуватиме ситуацію за будь-якого сценарію, а значні перебої з опаленням можуть бути додатковою ознакою переходу до сценарію з вищим рівнем порушень. Особливо це важливо з огляду на те, що загальнонаціональна оцінка потужності системи може не відображати обмеження місцевих мереж, фактичні можливості надання послуг та різкі сплески попиту.

ACAPS перевірив ці діапазони на даних за попередні холодні сезони в Україні, починаючи з 2022 року. Водночас, оскільки цей індикатор є непрямим показником, він має низку суттєвих обмежень. Сукупна оцінка може приховувати критично високий результат за однією зі складових. Тому такий результат слід розглядати як один із чинників, що впливають на перебої в наданні послуг, у поєднанні із суворістю умов холодного сезону та відповідним сценарієм. Водночас різні комбінації оцінок за окремими складовими можуть давати однаковий сукупний результат. Гуманітарні наслідки таких комбінацій можуть відрізнятися, що також є важливим обмеженням цього індикатора.

Пошкодження енергетичної інфраструктури

Складову «Пошкодження енергетичної інфраструктури» в індикаторі суворості перебоїв в енергетичній системі визначають на основі набору даних ACAPS про пошкодження інфраструктури в Україні, який містить інформацію про документально підтверджені випадки пошкодження або руйнування інфраструктури в Україні. Дані щодня збирають із відкритих джерел, після чого їх можна фільтрувати за типом інфраструктури. Для цілей цих сценаріїв пошкодження енергетичної інфраструктури в Україні є корисним непрямим показником воєнної загрози, пов'язаної з російськими атаками, яка сприяє порушенням роботи енергетичної системи протягом холодного сезону.

Щоб відокремити очікуване сезонне зростання від нетипового погіршення ситуації, для складової «Пошкодження енергетичної інфраструктури» визначено три порогові значення. Їх встановлено на основі аналізу ACAPS даних про пошкодження інфраструктури та історичних діапазонів, розрахованих для кожного повного холодного сезону, починаючи з 2022 року. Порогові значення визначено наступним чином.

- **Низький рівень:** оцінка 0 надається, якщо середньомісячний рівень пошкоджень протягом холодного сезону зростає не більш ніж на 30% порівняно із середньомісячним показником попереднього теплого сезону. У холодному сезоні 2023–2024 років середньомісячний рівень пошкоджень енергетичної інфраструктури був на 24% вищим, ніж у теплому сезоні 2023 року, тому цьому показнику відповідає оцінка 0.
- **Помірний рівень:** оцінка 1 надається, якщо середньомісячний рівень пошкоджень зростає на 31–100% порівняно із середньомісячним показником попереднього теплого сезону. У холодному сезоні 2025–2026 років середньомісячний рівень пошкоджень був на 95% вищим, ніж у теплому сезоні 2025 року, що відповідає оцінці 1.
- **Високий рівень:** оцінка 2 надається, якщо середньомісячний рівень пошкоджень зростає більш ніж на 100% порівняно із середньомісячним показником попереднього теплого сезону. У холодному сезоні 2022–2023 років (зростання на 161% порівняно з попереднім теплим сезоном) та в сезоні 2024–2025 років (136%) показник відповідав високому рівню й отримав оцінку 2.

Малюнок 2. Пошкодження енергетичної інфраструктури в Україні

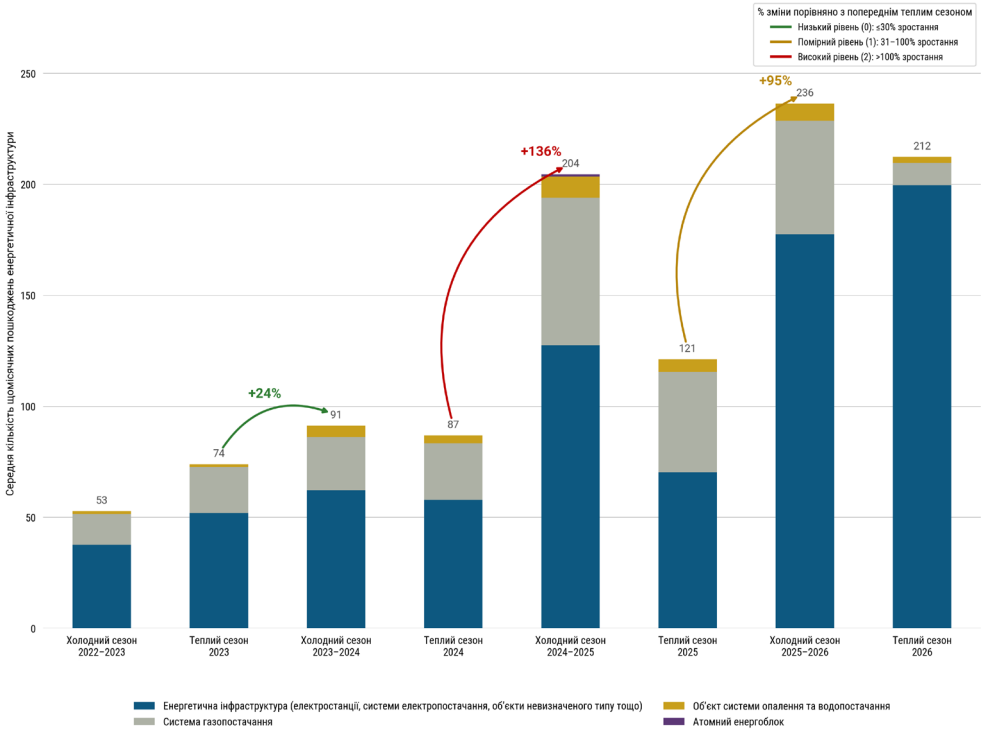

Від початку повномасштабного вторгнення російські військові систематично завдають ударів по енергетичній інфраструктурі України. Спричинені цими атаками пошкодження призводять до перебоїв у роботі енергетичних служб, які, своєю чергою, мають наслідки для електропостачання, опалення та водопостачання. Такі порушення також впливають на роботу служб і об'єктів, функціонування яких залежить від стабільного енергопостачання та належної роботи комунальної інфраструктури, зокрема закладів охорони здоров'я, транспортних служб, центрів для ВПО та місць колективного проживання. Особливо серйозними ці наслідки можуть бути протягом холодного сезону, коли попит на енергію досягає пікових значень. Масштаби перебоїв у наданні енергетичних послуг залежать від того, який саме об'єкт зазнав пошкодження, наявності резервних можливостей системи та спроможності проводити ремонтні роботи. Загалом пошкодження інфраструктури мають більш серйозні наслідки в холодний сезон, передусім тому, що підвищений попит зменшує доступний резерв потужності системи, ремонтні роботи стають складнішими, а втрата електропостачання та опалення за низьких температур має значно тяжчі гуманітарні наслідки (KII 06.08.2026).

Ця закономірність проявилася протягом сезону 2025–2026 років. У міру зниження температури російські сили щонайменше 423 рази завдавали ударів по об'єктах генерації, передачі та розподілу електроенергії в Україні в період із жовтня 2025 року до березня 2026 року. Серед них було 48 скоординованих атак, які одночасно зачепили три або більше регіонів (OHCHR 29.06.2026). Україна працює над відновленням потужностей і пошкоджених об'єктів, однак ремонт та відновлення інфраструктури ускладнюються безпековими й сезонними умовами, а також скороченням запасів обладнання, нестачею працівників і недостатнім фінансуванням. У сукупності це свідчить про те, що скоординовані та прицільні атаки на енергетичну інфраструктуру пов'язані з більшим навантаженням на систему та масштабнішими перебоями в наданні послуг, особливо коли обсяг завданих пошкоджень перевищує спроможність системи відновлювати втрачені потужності.

Загроза з боку російських атак із застосуванням безпілотників і ракет також змінюється в міру нарощування Росією їхнього виробництва. За деякими оцінками, Росія здатна виробляти близько 3 000 нових безпілотників на місяць (TKI 03.09.2026; Українська Правда 20.08.2026). Це свідчить про те, що Росія має можливість і надалі завдавати ударів по енергетичній інфраструктурі України протягом майбутнього холодного сезону. Водночас масштаби пошкоджень залежатимуть від вибору цілей, ефективності перехоплення українською протиповітряною обороною та результативності ударів по енергосистемі. Водночас виснаження запасів засобів перехоплення балістичних ракет в Україні створює додаткове навантаження на спроможності її протиповітряної оборони, через що захист від російських балістичних ракет стає дедалі складнішим. У 2026 році такі атаки також почастішали. Росія має можливість виробляти понад 200 крилатих і балістичних ракет на місяць, що дає їй змогу підтримувати або нарощувати інтенсивність ударів. Водночас ці показники

складно незалежно перевірити (TKI 03.09.2026; Українська Правда 20.08.2026). Модифікація безпілотників також ускладнює роботу протиповітряної оборони. Лише в серпні 2026 року російські сили застосували в Україні понад 2 800 реактивних безпілотників. Через вищу швидкість і маневровість їх складніше перехоплювати засобами протиповітряної оборони (РБК-Україна 03.09.2026).

Навантаження на енергетичну систему

Складова «Навантаження на енергетичну систему» відображає, наскільки енергетична система працює під навантаженням протягом холодного сезону. Оскільки у відкритому доступі немає даних у режимі реального часу про доступну потужність енергетичної системи України в конкретний момент, ACAPS використовує дані Energy Map про погодинні обсяги імпорту та експорту електроенергії, щоб розрахувати чистий імпорт електроенергії, який використовується як непрямий показник навантаження на енергетичну систему.

За словами ключових інформантів, дані про імпорт електроенергії є придатним непрямим показником навантаження на систему, оскільки Україна протягом усього року як імпортує, так і експортує електроенергію, підтримуючи баланс системи (KII 04.08.2026). На співвідношення імпорту та експорту можуть впливати різні чинники, зокрема доступна потужність імпорту, ціни на електроенергію, можливості транскордонних перетоків, планове технічне обслуговування та комерційні рішення. Водночас загалом вищий рівень чистого імпорту свідчить про меншу спроможність системи виробляти достатньо електроенергії для задоволення попиту, особливо протягом холодного сезону. Україна імпортує електроенергію, коли внутрішньої генерації недостатньо для покриття попиту, наприклад після пошкодження генерувальних потужностей унаслідок атак або коли сезонне зростання попиту перевищує доступні потужності. Натомість за наявності надлишку електроенергії країна здійснює її експорт, зазвичай у м'якші місяці, коли атомна та відновлювана генерація забезпечує значні обсяги виробництва. При цьому внутрішні споживачі, як правило, мають пріоритет над експортними поставками. Отже, зростання чистого імпорту протягом холодного сезону є надійною ознакою посилення навантаження на енергетичну систему, а не просто відображенням обсягів торгівлі електроенергією.

Щоб відокремити очікуване сезонне зростання від нетипового погіршення ситуації, для складової «Навантаження на енергетичну систему» визначено три порогові значення. Їх встановлено на основі аналізу ACAPS даних про імпорт та експорт електроенергії та історичних діапазонів, розрахованих для кожного повного холодного сезону, починаючи з 2022 року. Порогові значення визначено наступним чином.

- **Низький рівень:** оцінка 0 надається, якщо середньомісячний чистий імпорт протягом холодного сезону становить не більш ніж 60 000 МВт·год. Середньомісячний чистий імпорт у холодному сезоні 2022–2023 років становив 9 489 МВт·год, а в сезоні 2023–2024 років — у середньому 58 768 МВт·год на місяць.
- **Помірний рівень:** оцінка 1 надається, якщо середньомісячний чистий імпорт протягом холодного сезону становить від 60 001 до 200 000 МВт·год. У холодному сезоні 2024–2025 років середньомісячний чистий імпорт становив 195 438 МВт·год. Цей сезон також характеризувався м'якою зимою.
- **Високий рівень:** оцінка 2 надається, якщо середньомісячний чистий імпорт протягом холодного сезону перевищує 200 000 МВт·год. У холодному сезоні 2025–2026 років, який вважається найсуворішим сезоном від початку повномасштабного вторгнення, середньомісячний чистий імпорт становив 730 198 МВт·год.

Це свідчить про те, що система оцінювання та відповідні порогові значення загалом узгоджуються з досвідом чотирьох попередніх холодних сезонів в Україні, а дані про чистий імпорт є корисним непрямим показником для оцінювання навантаження на енергетичну систему протягом холодного сезону.

Малюнок 3. Сезонна динаміка чистого імпорту електроенергії в Україні

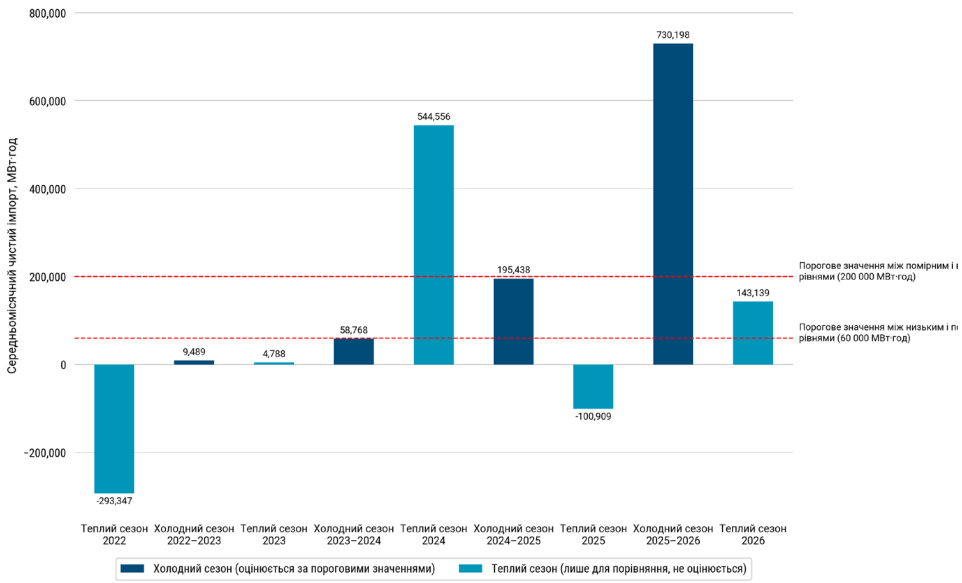

Джерело: Енергетична мапа (станом на 15.09.2026)

Попри важливе значення природного газу для опалення взимку, його не враховували у складовій «Навантаження на енергетичну систему» через обмеженість доступних даних. Механізми та причини торгівлі природним газом відрізняються від ситуації з електроенергією, оскільки Україна зазвичай імпортує природний газ для його закачування у сховища ще до початку холодного сезону. За даними уряду України, наприкінці серпня 2026 року країна досягла цільового показника запасів газу на сезон 2026–2027 років у 14,6 млрд м3, причому на місяць раніше запланованого терміну. Мінімальний необхідний обсяг для проходження холодного сезону за базовим сценарієм становить 13,2 млрд м3 (TNV 29.08.2026). Водночас атаки на об'єкти видобутку газу та енергетичну інфраструктуру посилилися: у першій половині 2026 року кількість ударів по енергетичних об'єктах зросла на 36% порівняно з аналогічним періодом 2025 року. Хоча обсяги видобутку газу залишалися стабільними, подальші атаки на газову інфраструктуру свідчать про те, що завчасне накопичення запасів не усуває ризику дефіциту газу протягом холодного сезону (Українська Правда 10.07.2026; KII 04.08.2026). Якщо атаки на об'єкти видобутку, імпорту та зберігання газу триватимуть, а Україні не вдасться достатньо наростити внутрішній видобуток, упродовж холодного сезону країна дедалі більше залежатиме від екстреного імпорту природного газу. Водночас одним із ключових базових припущень є те, що високі ціни на природний газ у Європі, зокрема з огляду на конфлікт на Близькому Сході, а також фінансові труднощі, з якими стикаються українські газові компанії, зокрема «Нафтогаз», зберігатимуться протягом холодного сезону. Це потенційно може обмежити обсяги газу, які Україна зможе закупити понад мінімально необхідний обсяг (Українська Правда 07.06.2026; ACAPS 22.04.2026; KII 04.08.2026).

Порушення безперервності електропостачання

Показник «Порушення безперервності електропостачання» відображає, наскільки перебої з електропостачанням впливають на повсякденний доступ людей до електроенергії. Для його оцінювання використовують кількість споживачів, які зазнали відключень, як непрямий показник втрати доступу до електропостачання. Цей показник доповнює складову «Пошкодження енергетичної інфраструктури», яка відображає фізичні масштаби атак на енергетичні об'єкти, та складову «Навантаження на енергетичну систему», яка характеризує загальносистемний баланс між попитом і пропозицією на основі даних про чистий імпорт електроенергії. Облік кількості споживачів, які зазнали відключень, дає змогу оцінити наслідки порушень безпосередньо на тому рівні, на якому їх відчувають люди, а не лише за масштабами пошкодження фізичних об'єктів чи загальним балансом електроенергії в системі. Тому в межах цієї методології це найбільш прямий доступний непрямий показник втрати доступу до електропостачання. ACAPS використовує дані «Енергетичної мапи» про кількість споживачів, які втратили доступ до електроенергії внаслідок бойових дій. Цей набір даних містить щоденну інформацію від місцевих операторів системи розподілу (ОСР) та обласних військових адміністрацій (ОВА) про кількість споживачів, які зазнали відключень електроенергії.

Для складової «Порушення безперервності електропостачання» розраховують середньомісячну кількість споживачів, які втратили доступ до електроенергії. Цей показник не дає змоги відокремити кількість унікальних споживачів від повторних випадків, коли ті самі споживачі враховуються протягом кількох днів. Він також не враховує тривалість відключень або частоту їх повторення. Тому короткочасне одноразове відключення та тривале відключення, яке повторюється, можуть отримати однакову оцінку, хоча їхні гуманітарні наслідки суттєво відрізняються. Крім того, показник відображає середнє значення по країні, що може приховувати відмінності між ситуацією, коли відключення відносно рівномірно розподілені по всій території, і ситуацією, коли вони значною мірою зосереджені в одному регіоні. Це важливі обмеження, оскільки тривалість відключень та їхня географічна концентрація є чинниками, що впливають на тяжкість гуманітарних наслідків у різних сценаріях. Водночас вони також відображають ширші обмеження доступних даних про перебої в роботі енергетичної системи України.

Щоб відокремити очікуване сезонне зростання від нетипового погіршення ситуації, для складової «Порушення безперервності електропостачання» визначено три порогові значення. Їх встановлено на основі аналізу ACAPS даних про втрату споживачами доступу до електроенергії та історичних діапазонів, розрахованих для кожного повного холодного сезону, починаючи з 2022 року. Порогові значення визначено наступним чином.

- **Низький рівень:** оцінка 0 надається, якщо середньомісячна кількість споживачів, які зазнали відключень протягом холодного сезону, становить не більш ніж 500 000.
- **Помірний рівень:** оцінка 1 надається, якщо середньомісячна кількість споживачів, які зазнали відключень протягом холодного сезону, становить від 500 001 до 1 000 000. У холодному сезоні 2023–2024 років (660 846 споживачів у середньому на місяць) та в сезоні 2024–2025 років (520 174 споживачів) показник відповідав цьому рівню.
- **Високий рівень:** оцінка 2 надається, якщо середньомісячна кількість споживачів, які зазнали відключень протягом холодного сезону, перевищує 1 000 000. У холодному сезоні 2022–2023 років середньомісячна кількість споживачів, які зазнали відключень, становила 1 422 780, а в сезоні 2025–2026 років — 2 521 470.

Малюнок 4. Споживачі, які втрачають доступ до електроенергії в Україні

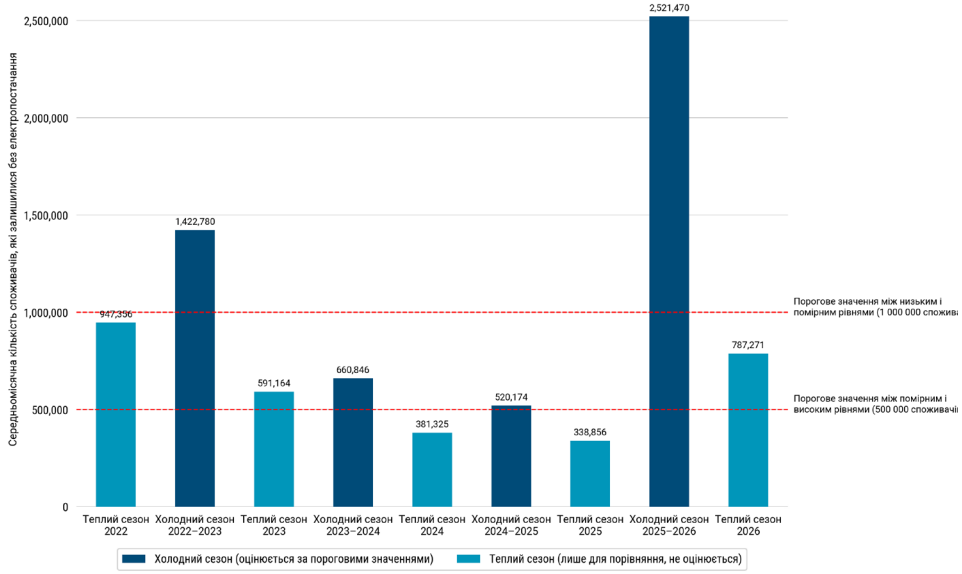

Джерело: Енергетична мапа (станом на 17.09.2026)

Енергетичний сектор України продовжує адаптуватися до нових безпекових загроз та обмежень доступної потужності. Зокрема, триває відновлення пошкодженої інфраструктури, посилюється її захист, нарощуються потужності та розвиваються невеликі автономні генерувальні установки. Водночас через тривалі російські атаки на енергетичну інфраструктуру та зниження доступної потужності системи Україна стикається зі значними труднощами у задоволенні попиту протягом холодного сезону. За оцінкою Ради Європейського Союзу, від початку повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року було знищено половину енергетичної інфраструктури України. Це означає втрату близько 24,5 ГВт генерувальних потужностей, або приблизно 70% потужностей, якими країна володіла до початку повномасштабної війни (Європейська комісія 07.09.2026). Таке співвідношення свідчить про те, що руйнування, ймовірно, значною мірою припали на найбільші генерувальні об'єкти України — великі теплові, гідро- та атомні

електростанції, частка яких у загальному обсязі знищеної інфраструктури є непропорційно високою порівняно з їхньою часткою в загальній енергетичній інфраструктурі. Оскільки джерело враховує лише знищені об'єкти (але не пошкоджені, окуповані чи з інших причин недоступні), наведені оцінки, ймовірно, занижують загальний масштаб порушень в енергетичній системі України.

Оцінювання суворості перебоїв в енергетичній системі

У таблиці 2 узагальнено оцінки кожного з попередніх холодних сезонів за індикатором «Суворість перебоїв в енергетичній системі» відповідно до описаних вище порогових значень та системи оцінювання.

Таблиця 2. Зведені оцінки за індикатором суворості перебоїв в енергетичній системі для холодних сезонів, починаючи з 2022 року

	ПОШКОДЖЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	НАВАНТАЖЕННЯ НА ЕНЕРГЕТИЧНУ СИСТЕМУ	ПОРУШЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ	СУКУПНИЙ ПОКАЗНИК СУВОРОСТІ ПЕРЕБОЇВ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СИСТЕМІ
Холодний сезон 2022–2023 років	2	0	2	4
Холодний сезон 2023–2024 років	0	0	1	1
Холодний сезон 2024–2025 років	2	1	1	4
Холодний сезон 2025–2026 років	1	2	2	5

Наведена вище таблиця оцінювання показує, що жоден окремий показник не дає змоги повною мірою оцінити суворість перебоїв в енергетичній системі. Водночас у сукупності ці показники дають змогу сформувати цілеснішу картину ситуації протягом кожного холодного сезону. Наприклад, якщо враховувати лише пошкодження енергетичної інфраструктури, можна було б дійти висновку, що холодний сезон 2025–2026 років був менш суворим, ніж сезони 2022–2023 та 2024–2025 років, хоча перебої з електропостачанням були серйознішими з огляду на їхню тривалість та вплив. Це узгоджується зі змінами в характері вибору цілей російських атак протягом холодного сезону, а також із висновками консультацій, які показали, що сама кількість пошкоджених об'єктів не дає змоги визначити масштаб порушень у наданні енергетичних послуг. Показники навантаження на енергетичну систему та безперервності електропостачання доповнюють цю картину, відображаючи рівень навантаження на систему та вплив накопичених пошкоджень на споживачів.

Холодний період в Україні

Холодний сезон в Україні зазвичай триває з жовтня до березня наступного року, хоча холодна погода може зберігатися до середини квітня. Опалювальний сезон зазвичай розпочинається наприкінці жовтня або на початку листопада залежно від погодних умов та рішень на рівні областей. У цей період для клімату України характерні тривалі періоди температур нижче нуля, особливо з грудня до лютого. Хоча вся територія країни може зазнавати впливу сильних холодів, найвищий рівень небезпеки, пов'язаної з холодною погодою, зазвичай спостерігається в центральних, східних та північних областях (REACH 02.06.2026; ВООЗ 01.12.2025).

Через обмеження довгострокового сезонного прогнозування неможливо заздалегідь точно визначити суворість майбутнього холодного сезону. Тому в цьому звіті розглянуто як м'який, так і суворий варіант його перебігу. Перші прогнози іноді доступні вже в жовтні, однак вони не завжди точно відображають подальший перебіг холодного сезону, що наочно продемонстрував сезон 2025–2026 років. Сезон 2025–2026 років, який вважається суворим, відрізнявся від трьох попередніх порівняно м'яких зим, зафіксованих в Україні від початку повномасштабного вторгнення. Прогноз Українського гідрометеорологічного центру, підготовлений до початку сезону, передбачав, що середня температура взимку буде на 1,5–2 °C вищою за багаторічну норму, а періоди похолодання загалом триватимуть від трьох до семи днів, із мінімальними температурами від −5 °C до −18 °C (УНН 03.12.2025).

КАРТА 1. ПОШКОДЖЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ВПЛИВ ХОЛОДОВИХ УМОВ ЗА ОБЛАСТЯМИ, ХОЛОДНИЙ СЕЗОН 2025–2026 РОКІВ

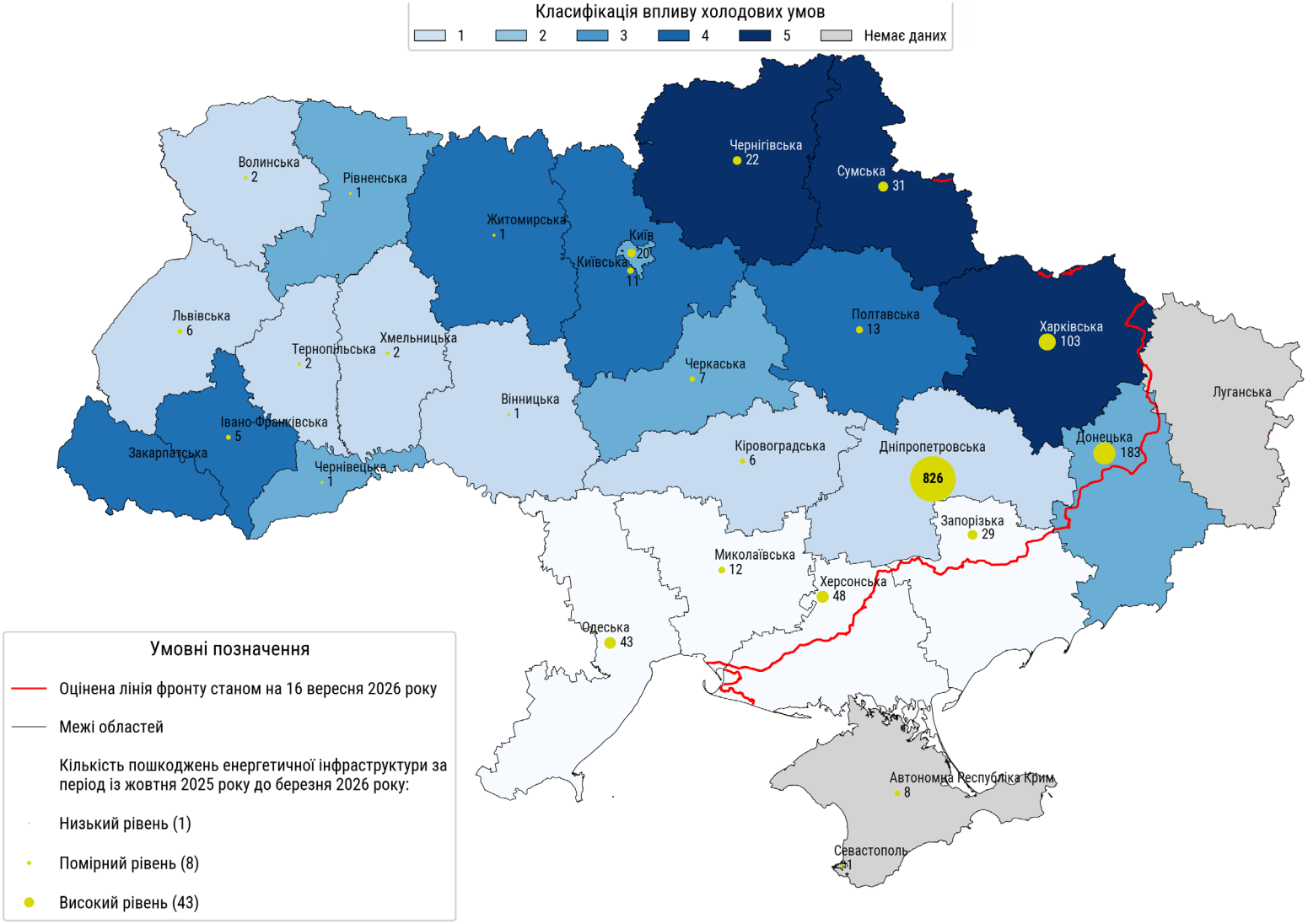

Джерело: ACAPS на основі даних ВООЗ (01.12.2025)

Примітка: оскільки точні координати пошкоджених об'єктів відомі не завжди, для врахування пошкоджень на територіях, окупованих Росією, ACAPS виключив з аналізу даних про пошкодження райони, де під контролем уряду України перебуває менше половини території. Такий самий підхід застосовано в оцінюванні ризику впливу холоду REACH на 2026–2027 роки. Порогові значення для низького, помірного та високого рівнів пошкодження енергетичної інфраструктури визначили із застосуванням логарифмічного перетворення даних про пошкодження на рівні областей за холодний сезон 2025–2026 років.

Фактично сезон 2025–2026 років став найхолоднішим в Україні за останні 15 років: середня сезонна температура становила −4 °C, а температура протягом тривалих періодів залишалася нижче нуля. У кількох регіонах вона опускалася нижче −20 °C. Оскільки −10 °C є пороговим значенням для визначення суворих холодів, імовірно, у різних населених пунктах країни мінімальна добова температура опускалася нижче цього рівня (УНН 03.03.2026; OHCHR 29.06.2026). Різниця між відносно м'яким прогнозом перед початком сезону та фактичними погодними умовами підтверджує необхідність враховувати у сценарній моделі як м'який, так і суворий варіант холодного сезону.

ВООЗ визначає суворі холоди як загрозу для довкілля та здоров'я працівників на національному рівні в Україні. Критерієм є середня кількість днів у період із жовтня до березня протягом останніх 20 років, коли мінімальна добова температура опускалася нижче −10 °C. Застосовуючи це визначення на рівні областей, ACAPS класифікує холодний сезон як:

- **м'який —** якщо в період із жовтня 2026 року до березня 2027 року мінімальні температури тривалий час залишаються на рівні −10 °C або вище;
- **суворий —** якщо протягом цього самого періоду мінімальні температури тривалий час залишаються нижче −10 °C.

Усі області мають дні, коли мінімальна температура опускається нижче −10 °C, а отже, на всій території України можливі періоди суворих холодів. Водночас на гуманітарні наслідки також впливають тривалість, частота, час настання та географічне поширення періодів сильного похолодання, однак заздалегідь точно спрогнозувати ці характеристики неможливо.

Зниження генерувальних потужностей енергетичної системи України обмежує її спроможність задовольняти попит у періоди сильних холодів, коли зростає потреба в електроенергії та опаленні. У січні – лютому 2026 року, під час найхолоднішого періоду сезону та після хвилі російських атак на енергетичний сектор, доступна внутрішня генерувальна потужність України знизилася до менш ніж 10 ГВт, тоді як попит перевищував 18 ГВт (KSE 04.06.2026). Після середини січня імпорт електроенергії зріс приблизно до 1,7–2,1 ГВт, однак покривав лише частину цього дефіциту, а решту доводилося компенсувати відключеннями електроенергії (Green Deal Ukraina 05.2026). У січні 2026 року середня тривалість планових відключень електроенергії протягом доби сягала 16 годин, хоча деякі домогосподарства залишалися без електроенергії, опалення та водопостачання по кілька днів. Це демонструє, як одночасний вплив суворих холодів, зниження генерувальних потужностей і тривалих відключень може посилювати навантаження на енергетичну систему та порушення безперервності надання послуг (OHCHR 29.06.2026).

Умови холодного сезону також можуть знижувати стійкість енергетичної системи до перебоїв, особливо у великих централізованих мережах, відновлення роботи яких після зупинки може бути складним. Тривалий сніговий покрив і періоди морозів можуть ускладнювати пересування, сповільнювати ремонтні роботи та обмежувати доступ до віддалених населених пунктів, особливо в сільській місцевості та прифронтових районах, де інфраструктура й транспортні мережі вже зазнали значних пошкоджень. Такі умови можуть ускладнювати як гуманітарну логістику, так і доступ цивільного населення до медичних послуг, ринків, допомоги з опаленням та маршрутів евакуації (REACH 02.06.2026).

Електроенергія та опалення в Україні

Енергетична система України та системи електро-, тепло- і водопостачання загалом функціонують як взаємопов'язана мережа, у якій електроенергія, природний газ (а також тверде паливо) разом забезпечують потреби домогосподарств, підприємств і об'єктів громадської інфраструктури, зокрема систем водопостачання та водовідведення. Ця взаємозалежність особливо важлива протягом холодного сезону, коли перебої в роботі електромереж, постачанні газу або в обох системах одночасно можуть мати ланцюгові наслідки для опалення, водопостачання та санітарії. Масштаб таких наслідків залежить від особливостей і конфігурації місцевих систем.

Більшість теплової енергії в Україні виробляється з використанням природного газу. Теплоелектроцентралі (ТЕЦ) одночасно виробляють електроенергію та тепло з одного виду палива і постачають гарячу воду через мережу трубопроводів. За оцінками, на них припадає близько третини загального теплопостачання країни (IEA 10.09.2024 та 22.10.2025). *Опалення в Україні забезпечується чотирма основними способами* (OHCHR 19.09.2024)*:*

- **централізоване опалення —** *найпоширеніше у великих містах, де багатоповерхові будинки підключені до централізованих теплових мереж*
- **індивідуальні газові котли —** *поширені в приватних будинках та невеликих будівлях; використовують газ для виробництва тепла, але потребують електроенергії для розпалювання, циркуляції гарячої води та роботи систем безпеки*
- **електричне опалення —** *повністю залежить від електроенергії та зазвичай використовується як резервний варіант або в районах, де немає доступу до газу*
- **тверде паливо —** *більш поширене в невеликих населених пунктах; охоплює печі та котли, незалежні від енергетичної мережі, які працюють на дровах, вугіллі чи іншому твердому паливі. Водночас здатність домогосподарств протистояти перебоям залежить від наявності та доступності за ціною палива, можливості його транспортування та доступу до нього, а також умов зберігання.*

Більшість електроенергії в Україні виробляється на атомних електростанціях і доповнюється тепловою генерацією, що працює на вугіллі або газі, гідроенергетикою та відновлюваними джерелами, зокрема сонячною і вітровою енергетикою (SCM 27.02.2026). *Теплові та гідроелектростанції можуть швидко змінювати обсяги генерації відповідно до пікового попиту в холодну погоду, однак саме вони були основними цілями атак. Вітрова та сонячна генерація менш доступні для цілеспрямованого ураження, однак на них не можна покладатися для забезпечення необхідних обсягів електроенергії в періоди найвищого попиту. Електроенергія не лише є самостійним джерелом енергії, а й забезпечує функціонування систем опалення та водопостачання, навіть якщо відповідне паливо або водопостачання безпосередньо не зазнали порушень. Надання комунальних послуг залежить від наявності резервного електроживлення. Водночас можливість використання таких засобів, як генератори, визначається експлуатаційними витратами, наявністю та доступністю за ціною палива, а також логістичними обмеженнями.*

Відключення електроенергії можуть призвести до припинення циркуляції гарячої води в системах індивідуального газового опалення та порушити роботу централізованих теплових мереж через зупинку насосного обладнання й систем керування, навіть якщо сама ТЕЦ не зазнала безпосередніх пошкоджень унаслідок війни, які впливали б на її роботу (REACH 18.09.2024). *І навпаки, пошкодження систем газопостачання або генерувальних потужностей самої ТЕЦ можуть залишити цілі райони без опалення. Можливість домогосподарств перейти на електричне опалення залежить від наявності відповідного обладнання, доступної електричної потужності, вартості такого переходу та стану електромережі. Масовий перехід на електроопалення, своєю чергою, може збільшити навантаження на вже перевантажену мережу в період, коли доступна потужність знижена.*

Системи водопостачання та санітарії так само залежать від електроенергії, оскільки для подачі води в мережу та відведення стічних вод використовуються електричні насосні станції. Відключення електроенергії може припинити водопостачання навіть у випадках, коли об'єкти водної інфраструктури безпосередньо не пошкоджені. Системи водовідведення є особливо вразливою ланкою: припинення роботи

насосів для перекачування стічних вод, переливи та забруднення, а також неможливість експлуатувати очисні споруди створюють додаткові ризики для громадського здоров'я (KII 29.07.2026).

Така взаємозалежність систем означає, що атака на будь-яку їхню складову може спричинити ланцюгові порушення в інших, посилюючи ризик одночасних перебоїв з опаленням, водопостачанням і санітарією, масштаб яких може значно перевищувати безпосередні наслідки пошкодження. Чутливість домогосподарств до перебоїв залежить від типу опалення, джерела водопостачання, типу житла, рівня доходу, можливості придбати паливо або скористатися альтернативними джерелами тепла, а також від залежності від електроенергії. Наприклад, домогосподарства, які повністю залежать від централізованого опалення і не мають достатніх альтернатив, особливо вразливі до таких ланцюгових наслідків, передусім у міських районах, де ризик масштабного порушення роботи централізованої системи є вищим. Домогосподарства, які мають альтернативні способи опалення, наприклад печі на твердому паливі, та незалежні джерела води, такі як колодязі, можуть краще протистояти перебоям у роботі централізованої мережі за умови надійного доступу до твердого палива та незалежності джерела води від електропостачання. Таким чином, безперервність електропостачання є корисним непрямим показником ширших порушень у роботі систем опалення, водопостачання та санітарії (WASH), хоча безпосередньо ці послуги не включено до індикатора перебоїв в енергетичній системі.

СЦЕНАРІЇ ТА ГУМАНІТАРНІ НАСЛІДКИ

Щоб сприяти підготовці до зимового періоду, у наведених нижче сценаріях розглянуто, як два обрані фактори — умови холодного сезону та масштаби перебоїв у роботі енергетичних служб, можуть поєднуватися та посилювати ризики для доступу населення до опалення, води та інших життєво необхідних послуг протягом майбутнього холодного сезону. Наслідки такого поєднання відрізняються залежно від сценарію: ці два ключові фактори накладаються на наявні фактори вразливості, формуючи в кожному сценарії різні умови та потреби. Два фактори визначають умови реалізації сценарію, тоді як такі обставини, як географічний вплив, пошкодження та доступність житла, переміщення населення й рівень доходів, визначають, хто зазнає найбільшого впливу та наскільки серйозними будуть наслідки.

На рисунку 1 узагальнено підхід із використанням двох осей (також відомий як метод матриці 2×2 або аналіз ключових факторів), застосований для розроблення сценаріїв. Детальніший опис сценаріїв, а також їхніх гуманітарних та операційних наслідків наведено нижче. Для кожного сценарію визначено оцінки ймовірності та впливу, після чого сценарії впорядковано за рівнем впливу. Докладніше цей процес описано в наведеній вище методологічній записці.

СЦЕНАРІЙ 1:

Високий рівень перебоїв в енергетичній системі + суворий холодний сезон

Україна зазнає масштабних перебоїв у роботі енергетичних служб (оцінка 4–6 балів), спричинених тривалими атаками на енергетичну інфраструктуру, зниженням доступної потужності системи та широкомасштабною втратою доступу до енергетичних послуг. Учасники семінару зазначили, що без посилення протиповітряної оборони для захисту від російських ракетних і безпілотних атак Росії може знадобитися менше засобів ураження для атак на енергетичну інфраструктуру, а перелік цілей може розширитися за рахунок невеликих міст і селищ, які раніше не зазнавали значних атак. Зниження спроможності проводити ремонтні роботи та накопичення порушень у наданні послуг також можуть призвести до масштабних перебоїв, особливо в умовах суворих холодів, коли зростає попит на електроенергію та опалення, а екстремально низькі температури, погіршення безпекової ситуації та загальний дефіцит працівників додатково уповільнюють ремонтні роботи. Наслідки втрати доступу до енергетичних послуг залежать від особливостей конкретної системи. У містах із великими централізованими системами теплопостачання ризик значною мірою зосереджений на окремих критично важливих об'єктах: пошкодження ТЕЦ є ключовою вразливістю, тому втрата опалення стає основним ризиком. Натомість у містах, де децентралізовані системи вже набули значного поширення, перебої розподіляються між більшою кількістю об'єктів, але водночас значною мірою залежать від електропостачання. В обох випадках взаємозалежність систем може спричиняти подальші порушення у водопостачанні та санітарії, роботі транспорту, систем зв'язку та інших служб. Загалом перебої з електропостачанням стають тривалими та масштабними: відключення регулярно тривають понад 16 годин, а у великих міських центрах, залежних від централізованого електро- і теплопостачання через ТЕЦ, можуть перевищувати 72 години (OCHA 22.07.2026).

Суворі холоди припадають на період, коли енергетична система вже зазнає дедалі масштабніших перебоїв у роботі енергетичних служб. Низькі температури посилюють безпосередні наслідки цілеспрямованих атак, зниження доступної потужності системи та масштабної втрати доступу до енергетичних послуг. Прориви та замерзання труб потребують масштабної заміни пошкоджених ділянок і можуть подовжувати перебої з водопостачанням навіть після відновлення електропостачання. Суворі погодні умови зумовлюють зростання попиту на опалення та, де це можливо, спонукають домогосподарства переходити на електричне опалення. Водночас навантаження перерозподіляється на ті частини інфраструктури, які продовжують працювати. У сукупності ці фактори збільшують навантаження на функціонуючі комунальні системи, через що перебої в їхній роботі виникають раніше та стають частішими.

Гуманітарні наслідки

У цьому сценарії гуманітарні потреби охоплюють кілька секторів, оскільки масштабні перебої в роботі енергетичних служб матимуть наслідки для низки інших сфер, а суворі холоди додатково посилюватимуть потреби. Особливе занепокоєння викликає сектор WASH, зокрема санітарія. Відключення електроенергії порушують роботу насосів і систем очищення води, а за низьких температур ускладнюють запобігання замерзанню водопровідних і каналізаційних мереж. Перебої з електропостачанням також ускладнюють роботу закладів охорони здоров'я саме тоді, коли тривале перебування на холоді та недостатній доступ до опалення сприяють зростанню кількості випадків гострих респіраторних інфекцій. Відключення електроенергії порушують умови безпечного зберігання продуктів харчування та обмежують можливості для приготування їжі. Серед інших потреб — житло, непродовольчі товари, захист та освіта. Зокрема, перебої з опаленням можуть обмежувати можливість очного навчання, а тривалі відключення електроенергії — доступ до онлайн-освіти.

Міські райони, зокрема Чернігів, Дніпро, Харків, Херсон, Київ, Миколаїв, Одеса, Суми та Запоріжжя, де населення значною мірою залежить від централізованого опалення, є особливо вразливими до перебоїв у роботі енергетичних служб за такого сценарію. Цю вразливість посилюють тривала безпекова ситуація, близькість до районів бойових дій, наявні пошкодження інфраструктури та зниження генерувальних і теплогенерувальних потужностей. Люди старшого віку, люди з інвалідністю та обмеженою мобільністю особливо вразливі через відмову ліфтів у багатоповерхових будинках, залежність від електроенергії допоміжних і медичних пристроїв, труднощі з доступом до «Пунктів незламності» або неможливість самостійно отримувати воду, паливо та інші предмети першої необхідності. «Пункти незламності» — наявна в Україні мережа опалювальних і зарядних пунктів, які органи влади відкривають під час тривалих відключень електроенергії, — залишаються важливим механізмом подолання наслідків перебоїв. Водночас не всі вони є достатньо доступними або рівномірно розподіленими територіально. Якщо тривалі відключення одночасно охоплять значну частину міського населення, попит на «Пункти незламності» може перевищити їхню пропускну спроможність, можливості забезпечення електроенергією, опаленням і послугами WASH або наявний персонал. Це може створити додаткові ризики для захисту та доступності таких пунктів, особливо для людей старшого віку, людей з інвалідністю та обмеженою мобільністю, а також сімей із дітьми. Натомість сільські домогосподарства загалом мають більшу автономність від централізованої інфраструктури, однак і надалі стикаються з потребами. Їхня вразливість значною мірою залежить від доступу до доступного за ціною твердого палива, справних колодязів і насосів, транспорту, доходів, ринків та гуманітарної допомоги.

Учасники семінару зазначили, що за такого сценарію домогосподарства, ймовірно, дедалі частіше змушені будуть обирати, на які витрати спрямувати обмежені кошти: використовувати заощадження або скорочувати витрати на медичну допомогу та інші життєво необхідні потреби заради опалення й підтримання тепла. Внутрішньо переміщені особи, які залежать від доходів і спроможності оплачувати оренду, а також люди старшого віку, люди з інвалідністю, обмеженою мобільністю чи хронічними захворюваннями, для яких обмежена мобільність або фіксований дохід є додатковими чинниками вразливості, зазнаватимуть більшого фінансового навантаження. Грошова допомога може бути ефективною, якщо ринки та медичні послуги залишаються фізично доступними. Водночас під час її надання слід враховувати зниження купівельної спроможності та зростання цін на паливо й інші предмети першої необхідності. Грошова допомога не може компенсувати фізичну нестачу товарів або порушення їхнього постачання, тому за зниження доступності товарів і послуг на ринку буде потрібна допомога в натуральній формі.

Сценарій 1 може спричинити значне або тривале переміщення населення з міст, де житлова інфраструктура загалом залишається придатною для проживання, але тривалий час не працюють системи електропостачання, опалення та водопостачання в умовах суворих холодів, особливо якщо відключення тривають понад 72 години. Рівень доходів відіграватиме важливу роль у виборі місця переміщення. Люди, які мають більшу фінансову гнучкість, імовірно, тимчасово переїжджатимуть до родичів або у власне житло в невеликих містах чи інших регіонах, менш залежних від централізованих комунальних систем. Люди, які прибуватимуть до місць колективного проживання або транзитних центрів, потребуватимуть непродовольчих товарів та належного доступу до опалення. Водночас у таких закладах будуть потрібні заходи для запобігання переповненню та пов’язаним із цим ризикам для здоров’я, зокрема належне водопостачання та функціонування систем водовідведення.

СЦЕНАРІЙ 2:

Високий рівень перебоїв в енергетичній системі + м’який холодний сезон

Росія продовжує цілеспрямовані та масштабні атаки на системи теплопостачання та генерувальні потужності. Водночас навантаження на енергетичну систему зростає, а порушення безперервності електропостачання стають масштабними. Це призводить до частих перебоїв тривалістю понад 16 годин, хоча вони не завжди переростають у багатоденні відключення. Централізовані системи, побудовані навколо ТЕЦ, залишаються особливо вразливими у разі пошкодження або порушення їхньої роботи. Тому міста, більш залежні від централізованого опалення, зазнають підвищеного ризику перебоїв саме в теплопостачанні. Водночас порушення роботи генерувальних потужностей у більш децентралізованих системах також можуть спричиняти ланцюгові наслідки для водопостачання, санітарії, транспорту та зв’язку.

Водночас у цьому сценарії зима загалом буде м’якшою. Це не усуває значних гуманітарних ризиків, оскільки наслідки війни та ослаблена енергетична система залишають інфраструктуру України вкрай вразливою до перебоїв. Однак м’якші погодні умови істотно впливають на попит, умови проведення ремонтних робіт, рівень впливу перебоїв на домогосподарства та наслідки втрати доступу до послуг, що дає змогу зменшити масштаб і поширення серйозних гуманітарних наслідків. Наприклад, м’якші погодні умови сприяють швидшому проведенню ремонтних робіт і зменшують навантаження на систему, що дає змогу швидше відновлювати її роботу та обмежувати масштаби аварійних або незапланованих відключень. Ключовим фактором, що визначає тяжкість наслідків у цьому сценарії, є тривалість кожного окремого перебою. За таких умов саме тривалість перебоїв, а не вплив низьких температур, відіграватиме більшу роль у визначенні спроможності домогосподарств долати їхні наслідки.

Гуманітарні наслідки

Потреби загалом подібні до потреб за сценарію 1, але мають меншу інтенсивність через м’якші погодні умови: менший вплив холоду, нижчий попит на опалення, менша кількість пошкоджень інфраструктури внаслідок замерзання, менше навантаження на систему охорони здоров’я та більша можливість безпечно залишатися вдома під час відключень. За відсутності масштабних суворих холодів гуманітарні наслідки зосереджуватимуться передусім у районах, де інфраструктура зазнала найбільших пошкоджень і перебої є наймасштабнішими. За м’яких погодних умов це спричинятиме інші наслідки для опалення, здоров’я, WASH та переміщення населення, ніж аналогічні за тривалістю відключення під час суворих холодів. Наприклад, буде менше захворювань і травм, пов’язаних із холодом, а також випадків погіршення стану здоров’я внаслідок тривалого перебування на холоді. Потреби у сфері освіти розмежовуватимуться залежно від характеру місцевих перебоїв: дистанційне навчання буде ускладнене там, де втрачено доступ до інтернету або електроенергії, тоді як очне навчання окремо зазнаватиме впливу там, де відсутнє опалення.

Водночас важливим операційним ризиком є те, що багато наслідків у цьому сценарії накопичуватимуться поступово, а не проявлятимуться як очевидна гостра надзвичайна ситуація. Через це може бути складніше своєчасно виявити домогосподарства, які потребують допомоги. Грошова допомога залишається загалом ефективним механізмом реагування за такого сценарію, допомагаючи домогосподарствам долати наслідки тривалих перебоїв у роботі комунальних систем. Водночас доступність альтернативних джерел опалення та їхня вартість можуть обмежувати ефективність такої допомоги й вимагати застосування інших форм підтримки, зокрема допомоги в натуральній формі.

Учасники семінару зазначили, що за такого сценарію переміщення населення буде зумовлене радше рівнем доходів і спроможністю оплачувати необхідні витрати, ніж безпосередніми перебоями в роботі енергетичних та комунальних систем, оскільки житло довше залишатиметься придатним для проживання

навіть за відсутності окремих послуг. Цей сценарій може спричинити значні короткотривалі циклічні переміщення, які нинішні інструменти моніторингу переміщення населення можуть не повністю враховувати. Натомість найбільш вразливі групи населення, ймовірно, частіше залишатимуться на місці, а не переміщуватимуться через брак фінансових ресурсів, обмежену мобільність, обмежені можливості отримання доходу, соціальні зв'язки, відсутність альтернативного житла або обмежений доступ до транспорту.

СЦЕНАРІЙ 3:

Низький рівень перебоїв в енергетичній системі + суворий холодний сезон

Росія продовжує завдавати ударів по енергетичній інфраструктурі України протягом холодного сезону, однак сукупний рівень пошкодження енергетичної інфраструктури, навантаження на систему та порушень безперервності електропостачання залишається в межах низького діапазону — 0–3 бали. Збільшення частки перехоплених безпілотників і ракет, посилення спроможності проводити ремонтні роботи та доступу до необхідного обладнання, а також подальший розвиток децентралізованої генерації дають змогу Україні краще захищати й відновлювати енергетичну інфраструктуру, підтримувати генерувальні потужності та забезпечувати безперервність надання послуг. Завдяки цьому масштаб перебоїв залишається нижчим, ніж у сценаріях 1 і 2. Подальший розвиток децентралізованої генерації та когенерації також сприяє тому, що система залишається достатньо керованою для застосування контрольованих обмежень навантаження замість тривалих аварійних відключень. Планові відключення електроенергії тривають менше ніж 16 годин на добу.

Водночас Україна переживає суворий холодний сезон, що зумовлює зростання попиту на опалення. У поєднанні з обмеженнями постачання газу це посилює навантаження на системи опалення. Хоча частина теплопостачання продовжує працювати, газозалежні системи зазнають додаткового навантаження в періоди пікового попиту. Цей тиск на сектор опалення не враховується безпосередньо в індикаторі «Суворість перебоїв в енергетичній системі», оскільки він не охоплює газопостачання. Йдеться саме про поєднання суворих холодів з обмеженнями, специфічними для газового сектору, а не про загальне погіршення стану енергетичної системи, яка за цим сценарієм і надалі класифікується як така, що має низький рівень перебоїв. Хоча наявних запасів природного газу достатньо для покриття базового попиту, за тривалого періоду холодної погоди вони поступово виснажуються. Ситуацію додатково ускладнюють обмеження видобутку, імпорту та постачання газу. Попри те, що національна енергетична система загалом залишається відносно функціональною, поєднання специфічного навантаження на системи опалення та вже наявного погіршення їхнього стану підвищує чутливість системи й ризик локальних перебоїв з опаленням у періоди пікового попиту. Хоча такі локальні проблеми залишаються керованими й відповідають класифікації сценарію як сценарію з низьким рівнем перебоїв, найбільше гуманітарних наслідків, імовірно, зазнаватимуть домогосподарства, які залежать від газового опалення.

Гуманітарні наслідки

Загальний рівень перебоїв в енергетичній системі залишається низьким (0–3 бали), однак у цьому сценарії зберігаються локальні перебої з електропостачанням, опаленням та послугами WASH. Втрата доступу до електроенергії обмежується плановими відключеннями тривалістю менше ніж 16 годин на добу. Водночас у місцях, де об'єкти водопостачання, санітарії та інші залежні від електроенергії служби не мають достатніх резервних генерувальних потужностей, такі відключення можуть спричиняти локальні порушення у наданні послуг WASH. Втрата опалення є більш вираженим ризиком у цьому сценарії та найбільше стосується домогосподарств, залежних від централізованого опалення та газових котлів. Учасники семінару зазначили, що це зумовлюватиме більші потреби в міських районах та частині східних областей, особливо там, де енергетичні й теплові системи

мають менше резервних можливостей, а домогосподарства можуть не мати достатньо палива або альтернативних джерел опалення, щоб компенсувати перебої в теплопостачанні. Південні області також можуть бути вразливими до суворих холодів за такого сценарію — як через масштаби наявних пошкоджень інфраструктури та житла, так і через те, що місцеві енергетичні й теплові системи не були розраховані на такі суворі сезонні умови. Наслідки для здоров'я, особливо для людей, які залежать від безперебійного опалення, можуть загострювати наявні хронічні захворювання та спричиняти довготривалі проблеми зі здоров'ям унаслідок тривалого перебування на холоді. Серед інших потреб — житло, непродовольчі товари, WASH, захист та грошова допомога.

Хоча географічне розташування й надалі визначатиме рівень вразливості через вплив суворих холодів, безпекову ситуацію, придатність житла, місцеву готовність до холодного сезону, доступ до ринків та охоплення гуманітарною допомогою, за відсутності масштабного порушення роботи енергетичної системи особливого значення набуватиме соціально-економічна вразливість. Низька купівельна спроможність і високі ціни (особливо на комунальні послуги та паливо) обмежуватимуть доступ людей до палива й альтернативних джерел опалення у разі локальних перебоїв. Домогосподарства також можуть мати труднощі з проведенням ремонтів та отриманням компенсації за пошкоджене житло. Отже, потреби за такого сценарію визначатимуться передусім фінансовою доступністю товарів і послуг, а не їхньою фізичною наявністю. Вартість також буде одним з ключових чинників, що визначатимуть переміщення населення. Домогосподарства переміщуватимуться через неспроможність оплачувати комунальні послуги, альтернативні джерела опалення або належне опалюване житло, а не через безпосереднє пошкодження житла чи неможливість безпечно в ньому залишатися. Люди, які переміщуються, можуть через фінансові обмеження бути змушені переїжджати до менш придатного житла. Водночас ВПО та інші орендарі можуть мати труднощі з утепленням житла або встановленням іншого необхідного обладнання через ризик підвищення орендної плати чи виселення (IOM 08.05.2026). Учасники семінару також зазначили, що переміщення може відбуватися з більших міст до менших, де населення менше залежить від централізованого теплопостачання, а місцеві умови забезпечують кращий захист від суворих холодів, перебоїв у централізованому опаленні та фінансового навантаження.

Здатність домогосподарств долати наслідки перебоїв у цьому сценарії значною мірою залежатиме від утеплення житла та обладнання, придбаного в попередні роки, зокрема генераторів, інверторів і акумуляторів, а також від можливості й надалі використовувати та обслуговувати це обладнання. Водночас така можливість залежить від того, чи можуть домогосподарства оплачувати паливо, заміну акумуляторів, ремонт та підвищені витрати на електроенергію. Таким чином, накопичений рівень підготовленості на рівні домогосподарств зумовлює нерівну спроможність різних соціально-економічних груп долати наслідки перебоїв. Для людей старшого віку та людей з інвалідністю або обмеженою мобільністю це створює додаткові труднощі: навіть за наявності необхідних матеріалів вони мають менше можливостей самостійно виконувати ремонтні роботи чи утеплювати житло. Додатково доступ до компенсації може затримуватися через необхідність оформлення документів та проходження процедур погодження.

СЦЕНАРІЙ 4:

Низький рівень перебоїв в енергетичній системі + м’який холодний сезон

Цей сценарій поєднує фактори, за яких гуманітарні наслідки протягом холодного сезону, ймовірно, будуть найменшими серед усіх чотирьох сценаріїв. Подальше посилення спроможності України захищати, ремонтувати та підтримувати енергетичну інфраструктуру, зокрема завдяки підвищенню ефективності перехоплення безпілотників і ракет, розширенню спроможності ремонтувати пошкоджену інфраструктуру та відновлювати потужності, виробляти необхідне обладнання й нарощувати резервну генерацію, сприятиме зменшенню перебоїв у роботі енергетичних служб. Пошкодження енергетичної інфраструктури, спричинене ними навантаження на систему та порушення безперервності електропостачання залишатимуться в межах низького діапазону — 0–3 бали. На відміну від сценаріїв 1–2, нові пошкодження не накопичуватимуться, поступово посилюючи навантаження на систему або подовжуючи перебої в наданні послуг. Хоча м’які сезонні умови та перебої в енергетичній системі, які залишаються керованими, сприятимуть швидшому проведенню аварійних ремонтних робіт, цей сценарій не означає повернення до повністю стабільної роботи системи. Енергетична система України залишається структурно ослабленою внаслідок багаторічної війни, а скорочення резервних можливостей, зношене обладнання та обмежений доступний резерв потужності означають, що навіть відносно незначні потрясіння можуть спричиняти локальні відключення.

Загалом холодний сезон буде м’яким, із короткочасними, а не тривалими періодами сильнішого похолодання. Навіть за такого сценарію повністю безперебійного електропостачання не буде: короткочасні похолодання й надалі спричинятимуть тимчасові пікові навантаження, для покриття яких доведеться застосовувати контрольовані обмеження навантаження, навіть за загалом керованого стану енергетичної системи. Планові відключення, спрямовані на збереження безперервності роботи системи, триватимуть менше ніж 16 годин на добу, зокрема й у періоди пікового навантаження. М’якша погода та незначні перебої в енергетичній системі сприятимуть кращим умовам для транспортування й логістики порівняно з іншими сценаріями. Водночас ризики та перебої, пов’язані з конфліктом і безпековою ситуацією, зберігатимуться.

Гуманітарні наслідки

Основний ризик за такого сценарію пов’язаний не з гострими порушеннями роботи інфраструктури, а з тим, що наявні фактори вразливості зберігатимуться, хоча за відносно сприятливих сезонних умов можуть ставати менш помітними. Це може призвести до зниження уваги до відповідних потреб і скорочення фінансування — відповідно до занепокоєння, висловленого під час семінару з розроблення сценаріїв, що менш помітні потреби можуть отримувати менше фінансування. Вразливість не зникає лише через те, що погодні умови є м’якшими. Наприклад, домогосподарства, які тривалий час залишаються переміщеними, і надалі несуть значне фінансове навантаження через оренду житла та оплату комунальних послуг. У прифронтових районах зберігатимуться потреби, пов’язані з конфліктом, зокрема пошкодження житла та обмежений доступ до ринків і послуг, що підвищує вразливість населення до холоду та сезонних умов. Водночас готовність інфраструктури на інституційному рівні не завжди означає відповідну стійкість домогосподарств. Наприклад, вони можуть не мати резервних джерел енергії.

За словами учасників семінару, ключові потреби за такого сценарію охоплюватимуть житло та непродовольчі товари, зокрема побутові прилади, постільні речі й одяг, а також грошову допомогу та підтримку у сфері захисту. Особливо це стосується людей старшого віку, людей з інвалідністю, обмеженою мобільністю або хронічними захворюваннями, а також людей, які проживають у пошкодженому житлі. Грошова допомога й надалі відіграватиме важливу роль у задоволенні потреб протягом холодного сезону та зміцненні спроможності домогосподарств долати його наслідки, зокрема витрати на комунальні послуги. Водночас у випадках, коли ринки недоступні

або не функціонують належним чином, допомога в натуральній формі залишатиметься важливим видом підтримки. Переміщення населення з прифронтових районів залишатиметься приблизно на нинішньому базовому рівні й буде зумовлене не стільки холодною погодою чи станом енергетичної системи, скільки безпековою ситуацією та розпорядженнями про евакуацію, за словами учасників семінару. М'якші сезонні умови та незначні перебої в енергетичній системі створюватимуть відчуття стабільності, що може спонукати людей до передчасного та циклічного, а не сталого повернення, особливо до міських центрів і районів поблизу лінії фронту.

Учасники семінару зазначили, що система соціального захисту України має загальнонаціональні повноваження, ширше охоплення та більше фінансування, ніж гуманітарна допомога сама по собі. Водночас її механізми підтримки з фіксованими виплатами не завжди належним чином враховують рівень вразливості окремих домогосподарств. Водночас єдиний національний орієнтир для грошових виплат (розрахований на домогосподарство, яке опалює житло виключно дровами, — 19 400 грн, або 433,43 дол. США) загалом передбачає надмірний обсяг допомоги для домогосподарств із централізованим опаленням, фактичні сезонні витрати яких становлять приблизно третину від цього орієнтира. Натомість для домогосподарств, які використовують тверде паливо, така сума є недостатньою: щонайменше 30% обсягів споживання ними твердого палива відповідають цьому орієнтиру або перевищують його (IOM 08.05.2026). Домогосподарства у прифронтових районах стикаються з вищою вартістю дров, що створює додаткове фінансове навантаження протягом холодного сезону. Водночас ВПО, які також мають значне фінансове навантаження або нестабільні житлові умови, не завжди можуть отримувати державну допомогу й можуть дедалі більше залежати від гуманітарних грошових програм, щоб покривати витрати протягом холодного сезону. Через це такі групи населення частіше змушені вдаватися до взаємопов'язаних компромісів, зокрема скорочувати витрати на комунальні послуги та медичну допомогу й використовувати заощадження, щоб упоратися з фінансовим навантаженням протягом холодного сезону (IOM 08.05.2026).